

Sygn. akt V KK 55/20

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski

w sprawie **A. M.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

w dniu 13 maja 2020 r.,

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Ś.

z dnia 11 lipca 2019 r., sygn. akt IV Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.

z dnia 26 marca 2019 r., sygn. akt III K (...),

p o s t a n o w i ł

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,

2. obciążyć skazanego kosztami postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

A. M. został skazany wyrokiem Rejonowego w W. z dnia 26 marca 2019 r., sygn. akt III K (...) za szereg czynów wypełniających dyspozycje art. 286 § 1 k.k., art. 276 k.k., art. 279 § 1 k.k. i 270 § 1 k.k., szczegółowo opisanych w punktach I do IV wyroku. Wymierzono mu za nie karę łączną w wysokości 7 lat pozbawienia wolności, na poczet której zaliczono okres tymczasowego aresztowania od dnia 2 marca 2018 r. do dnia wydania wyroku. Na podstawie art. 46 § 1 k.k. Sąd nałożył na oskarżonego obowiązek naprawienia szkody poprzez zapłatę kwot na rzecz pokrzywdzonych : H. K. -

40.000. zł., B. W. – 124.000 zł, B. L. – 80.000 zł, G. S. - 152.000 zł i Z. J. – 30.000 zł a także, w częściach równych wraz z oskarżonym I. M. – sumy 24.000 zł na rzecz M. U. oraz 25.000 zł dla Z. B.. Ponadto, zasądził od A. M. na rzecz oskarżycielki posiłkowej G. S. poniesione przez nią koszty zastępstwa procesowego w wysokości 3911,35 zł, zwalniając jednocześnie oskarżonego od ponoszenia kosztów postępowania sądowego.

Orzeczenie to zaskarżył obrońca oskarżonego, formułując zarzuty:

- obrazy przepisów postępowania – a mianowicie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, co skutkowało uznaniem sprawstwa oskarżonego;
- błędu w ustaleniach faktycznych – poprzez uznanie, że A. M. był sprawcą przypisanych mu czynów;
- obrazy przepisów prawa materialnego – a to art. 46 § 1 k.k. – poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na nałożeniu na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonych w przyjętych przez Sąd kwotach, w sytuacji gdy Sąd nie zbadał, w jakim zakresie oskarżony miał przyczynić się do powstania tej szkody.

Podnosząc powyższe, obrońca wniósł o zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów, a ewentualnie, przy przyjęciu sprawstwa oskarżonego w zakresie zarzutów opisanych w pkt. I, V – X oraz XII części wstępnej wyroku, o określenie obowiązku naprawienia szkody według reguły *pro rata parte*.

Sąd Okręgowy w Ś. wyrokiem z dnia 11 lipca 2019 r., sygn. akt IV Ka (...) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- 1) odnośnie do każdego z czynów przypisanych oskarżonemu A. M. w pkt I części dyspozytywnej wyroku, a opisanych w punktach I, V, VI, VII, VIII, IX, X i XII części wstępnej wyroku w miejsce ustalenia, że oskarżony podawał się osobie pokrzywdzonej za funkcjonariusza Policji, wprowadzając ją w błąd co do swojej tożsamości oraz co do prowadzonej akcji policyjnej w sprawie osób zajmujących się wyłudzeniami, przyjął, że uczyniła to osoba o nieustalonej tożsamości, działająca wspólnie i w porozumieniu z oskarżonym; nadto przyjął, że oskarżony przypisanych mu czynów dopuścił się w warunkach powrotu do przestępstwa, będąc uprzednio

skazany wyrokiem Sądu Okręgowego w T. z dnia 11 października 2011 r., sygn. akt II K (...), zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 29 marca 2012 r., sygn. akt II AKa (...), za czyny z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 91 § 2 k.k. na karę 4 lat pozbawienia wolności, nadto za czyn z art. 258 § 1 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności, przy czym na podstawie art. 91 § 2 k.k. orzeczono wobec A. M. karę łączną 4 lat pozbawienia wolności, zaś wskazany wyrok objęty został następnie wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w T. z dnia 4 stycznia 2017 r., sygn. akt II K (...), zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 22 czerwca 2017 r., sygn. akt II AKa (...), którym to wyrokiem łącznym wymierzono A. M. karę łączną 9 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności i karę tę odbył w okresie od dnia 7 maja 2006 r. do dnia 30 sierpnia 2008 r., od dnia 29 marca 2010 r. do dnia 18 kwietnia 2013 r. i od dnia 27 lipca 2017 r. do dnia 6 listopada 2017 r.;

2) przyjął, iż czynu przypisanego oskarżonemu w pkt I dyspozycji, a opisanego w pkt X części wstępnej wyroku, oskarżony dopuścił się w dniu 22 lutego 2018 r.

W pozostałym zakresie Sąd odwoławczy utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Obrońca oskarżonego złożył kasację od wyroku Sądu Okręgowego, zarzucając mu:

I. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 286 § 1 k.k. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na błędnej subsumpcji prowadzącej do przyjęcia, że zachowania skazanego, będące podstawą ustalonego w sprawie stanu faktycznego, wypełniają znamiona czynów przypisanych skazanemu w pkt I, V-X oraz XII części wstępnej wyroku, podczas gdy prawidłowa analiza materiału dowodowego oraz ustaleń stanu faktycznego takie wnioski wyklucza i nie daje podstaw do uznania, że działalność skazanego w zakresie werbowania osób zakładających rachunki bankowe oraz następnie pozyskiwanie dokumentacji związanej z przedmiotowymi rachunkami stanowiło przestępstwa, o których mowa w przywołanej części wyroku;

II. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 286 § 1 k.k., poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że skazany A. M. wypełnił znamiona tegoż czynu, pomimo braku wykazania, że obejmował on swoją świadomością i zamiarem bezpośrednim kierunkowym wprowadzenie w błąd osób wymienionych w pkt I, V-X oraz XII części wstępnej

wyroku oraz tego, że doprowadził w ten sposób wyżej wymienione osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem;

III. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 20 k.k., poprzez jego niezastosowanie i naruszenie zasady indywidualnej odpowiedzialności karnej, a tym samym przyjęcie odpowiedzialności skazanego A. M. za czyny innych osób;

IV. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 46 § 1 k.k., poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na nałożeniu na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody na rzecz H. K. w kwocie 40.000 zł, na rzecz B. W. kwoty 124.000 zł, na rzecz B. L. kwoty 80.000 zł, na rzecz G. S. kwoty 152.000 zł, na rzecz Z. J. kwoty 30.000 zł, a nadto obowiązek naprawienia szkody w częściach równych wraz z oskarżonym I. M., poprzez zapłatę na rzecz M. U. kwoty 24.000 zł oraz na rzecz Z. B. kwoty 25.000 zł, w sytuacji gdy Sąd nie zbadał, w jakim zakresie oskarżony rzekomo przyczynił się do powstania tejże szkody, zgodnie z zasadą *pro rata parte*;

V. rażącą obrazę przepisów postępowania mogącą mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia w postaci art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegającą na nieprzeprowadzeniu prawidłowej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku Sądu I instancji na korzyść skazanego, w wyniku czego na gruncie przedmiotowej sprawy całkowicie nierzetelnie i powierzchownie dokonano oceny zarzutów podniesionych w apelacji, a zwłaszcza zarzutu dotyczącego marginalnej roli A. M. w ogólnokrajowym procederze przestępczym, a w którym nie brał on świadomie udziału, a jedynie kierowany chęcią szybkiego zysku podjął się zadania werbowania osób zakładających rachunki bankowe i następnie przekazywania pozyskanej dokumentacji dotyczącej kont bankowych dalszym osobom;

VI. rażącą obrazę przepisów postępowania, mogącą mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia w postaci art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., poprzez nierzetelną i powierzchowną ocenę podniesionego w pkt I apelacji zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i tym samym niesprostanie obowiązkowi rozważenia zarzutów apelacji, który to obowiązek wymaga ustosunkowania się do istoty podniesionych zarzutów oraz kluczowych argumentów, na których zarzuty te zostały oparte, a zwłaszcza, że dokonana przez

Sąd Okręgowy korekta w zakresie opisu czynów z pkt I, V-X oraz XII części wstępnej wyroku dowodzi naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 7 k.p.k., a uzasadnienie tejże zmiany jest wybitnie lakoniczne, podczas gdy prawidłowo przeprowadzona kontrola odwoławcza mogłaby prowadzić do istotnego zawężenia czynności sprawczych A. M. i jego roli w szeroko zakrojonym procederze przestępczym, co do którego istnienia nie miał on świadomości;

VII. rażąco obrazę przepisów postępowania, mogącą mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to art. 7 k.p.k., poprzez naruszenie przez Sąd Okręgowy zasad prawidłowego rozumowania, polegające z jednej strony na przyjęciu, że brak jest dowodów świadczących o tym, że A. M. podawał się za funkcjonariusza Policji lub CBŚP, co w konsekwencji doprowadziło do wyeliminowania z pkt I, V-X oraz XII części wstępnej wyroku udziału skazanego i ustalenia, że dokonywała tego inna nieustalona osoba, jednocześnie przyjmując, że osoba ta działała wspólnie i w porozumieniu z A. M., mimo iż brak jest jakichkolwiek dowodów, zaś cieniem na bezrefleksyjnej i pobieżnej ocenie dokonanej przez Sąd Okręgowy kładzie się, *nomen omen* wielokrotnie przywoływana w uzasadnieniu, uprzednia karalność skazanego;

VIII. rażąco obrazę przepisów postępowania, mogącą mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegającą na braku przeprowadzenia rzetelnej kontroli odwoławczej i uznaniu, że skazany dopuścił się zarzucanych mu czynów opisanych w pkt II - IV części wstępnej wyroku Sądu pierwszej instancji, tj. z art. 276 k.k. oraz art 270 § 1 k.k. oraz że dopuścił się zarzucanego mu czynu opisanego w pkt IV rozstrzygnięcia wyroku tj. z art. 292 § 1 k.k., podczas gdy ustalenia powyższe są sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, z wyjaśnieniami A. M., który w sposób rzeczowy wyjaśnił jak wszedł w posiadanie dokumentów oraz perfum i kosmetyków;

IX. rażąco obrazę przepisów postępowania, mogącą mieć wpływ na treść wyroku w postaci art. 5 § 2 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., a polegającą na rozstrzygnięciu niedających się usunąć wątpliwości na niekorzyść skazanego, i mimo stwierdzeń o braku dowodów w zakresie poszczególnych czynności sprawczych skazanego, przyjęcie współsprawstwa A. M. li tylko na podstawie wielokrotnie akcentowanej uprzedniej karalności skazanego.

Wskazując na powyższe uchybienia, obrońca skazanego wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Ś. i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w W. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na wniesioną przez obrońcę kasację, Prokurator Okręgowy w Ś. wniósł o jej uznanie za oczywiście bezzasadną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja należy do nadzwyczajnych środków zaskarżenia, w związku z tym jej zakres merytoryczny został ukształtowany w znacznie węższym stopniu niż zakres apelacji. Strona może wnieść kasację od orzeczenia sądu II instancji jedynie z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2018 r., sygn. akt II KK 58/18). Niemożliwe jest przy tym kwestionowanie w postępowaniu przed Sądem Najwyższym poczynionych przez sądy ustaleń faktycznych.

Kasacja od wyroku Sądu Okręgowego wniesiona przez obrońcę A. M. pod postacią naruszeń prawa procesowego w rzeczywistości atakuje ustalenia faktyczne. Jest bowiem czytelne, już przy pobieżnej lekturze zarzutów kasacyjnych, iż mają one charakter polemiczny i w rzeczywistości zmierzają do ponownej kontroli okoliczności, które stanęły u podstaw przypisania skazanemu winy. Z tego względu kasację tę należało uznać za bezzasadną w stopniu oczywistym.

Odnosząc się szczegółowo do podniesionych w skardze zarzutów, należy stwierdzić, że Sąd Odwoławczy przeprowadził kontrolę wyroku Sądu *meriti* w sposób prawidłowy, czemu dał wyraz w treści sporządzonego uzasadnienia. Wbrew twierdzeniom autora kasacji, Sąd Okręgowy rozpatrzył wnikliwie wszystkie podniesione w apelacji obrońcy zarzuty, do których odnosi się kasacja, a w rezultacie zasadnie zaaprobował ustalenia faktyczne, poczynione przez Sąd I instancji.

Pierwszy i trzeci z zarzutów kasacji kwestionują przypisanie skazanemu odpowiedzialności za czyn z art. 286 § 1 k.k. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia słusznie podkreślił, że nawet jeśli A. M. nie zrealizował osobiście – w ramach uzgodnionego podziału ról – wszystkich znamion przestępstwa, to poprzez działanie wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami

stał się współsprawcą przypisanego mu oszustwa. Ustalenie takie w żaden sposób – wbrew twierdzeniom skarżącego – nie narusza zasady indywidualnej odpowiedzialności karnej, a wynika wprost z rozumienia konstrukcji współsprawstwa.

Trudno też, w świetle ujawnionego materiału dowodowego uznać, że skazany nie obejmował świadomością konsekwencji swojego czynu i nie działał z zamiarem kierunkowym wprowadzenia w błąd, a jego rola w procederze była marginalna, niemalże przypadkowa (zarzuty drugi i piąty) w sytuacji, gdy z uznanych za wiarygodne zeznań świadka M. N. wynika, że to A. M., współpracując z I. M., zlecił mu założenie kont bankowych i to właśnie A. M. świadek miał przekazać dokumenty związane z kontami. Co więcej, skazany ma wcześniejsze bogate doświadczenia z wymiarem sprawiedliwości, jako że wielokrotnie już dopuścił się czynów kwalifikowanych jako oszustwa, podrabianie i przerabianie dokumentów czy udział w zorganizowanej grupie przestępczej. Nie ulega więc wątpliwości, że musiał mieć pełną świadomość przestępczego charakteru podejmowanych działań.

Zarzut czwarty, kwestionujący prawidłowość rozpoznania tożsamo brzmiącego argumentu apelacji, a odnoszący się do orzeczenia od oskarżonego A. M. na rzecz pokrzywdzonych obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem w całości, również nie zasługuje na uwzględnienie. Współsprawcy przestępstwa są bowiem zobowiązani do naprawienia szkody wobec pokrzywdzonych solidarnie i rozwiązanie przyjęte przez Sąd jest całkowicie dopuszczalne w sytuacji nieustalenia pozostałych współsprawców (za wyjątkiem występków popełnionych na szkodę M. U. i Z. B.).

Zarzuty wymienione w punktach 6 – 8 wprost polemizują z oceną materiału dowodowego dokonaną przez Sąd *meriti* i Sąd odwoławczy. Świadczą o niezrozumieniu funkcji kasacji, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia i traktowaniu jej przez skarżącego, wbrew woli ustawodawcy, jako trzeciej instancji odwoławczej. Przypomnieć w tym miejscu warto, że *podstawą zarzutów kasacyjnych może być wyłącznie rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego albo procesowego, lub zarzut wystąpienia tzw. bezwzględnej podstawy odwoławczej, tj. którejś z okoliczności, o*

których mowa w treści art. 439 § 1 k.p.k. Tym samym podstawą kasacji nie może być zarzut błędu w ustaleniach faktycznych. Zgodnie z intencją ustawodawcy, celem i funkcją postępowania kasacyjnego jest bowiem eliminacja z porządku prawnego orzeczeń dotkniętych najpoważniejszymi wadami prawnymi, a nie ponowna kontrola ustaleń poczynionych na etapie postępowania rozpoznawczego. To drugie jest celem postępowania odwoławczego, którego powielanie nie może być przedmiotem postępowania kasacyjnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2018 r., sygn. akt III KK 313/18). Wynika to z wyjątkowego charakteru środka zaskarżenia, jakim jest kasacja.

W ostatnim z zarzutów kasacyjnych skarżący sformułował wniosek, iż Sąd rozstrzygnął niedające się w sprawie rozstrzygnąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonego, w rezultacie czego skazał A. M. wyłącznie na podstawie danych o jego wcześniejszej karalności. Taka redakcja zarzutu nie pozwala stwierdzić, czy dotyczy on Sądu pierwszej czy drugiej instancji, co jest kluczowe dla ustalenia dopuszczalności zarzutu kasacyjnego. Świadczy jednocześnie o błędnej interpretacji treści art. 5 k.p.k. Jak wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy, mowa w tym przepisie o niedających się usunąć wątpliwościach powziętych przez Sąd, a nie stronę postępowania (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2019 r., sygn. akt IV KK 578/18). Obydwa Sądy rozpatrujące sprawę A. M. podzieliły tymczasem kategoryczne przekonanie, że skazany popełnił przypisany mu czyn.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.